

OPROEP TOT MEDEWERKING! VERSPREIDING EN ECOLOGIE VAN MARTERACHTIGEN IN VLAANDEREN

Koen Van Den Berge

Aan het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Gemeenschap, is sinds 1996 een aanvang genomen met het onderzoek naar de verspreiding en de ecologie van inheemse marterachtigen. Om daar op een redelijke termijn inzicht in te kunnen krijgen, is er een dringende behoefte aan een gebiedsdekkend en dicht netwerk van vrijwillige medewerkers.



Ook waarnemingen en vondsten van de wasbeerhond zijn zeer welkom in Geraardsbergen. Foto Pieter Kuivenhoven

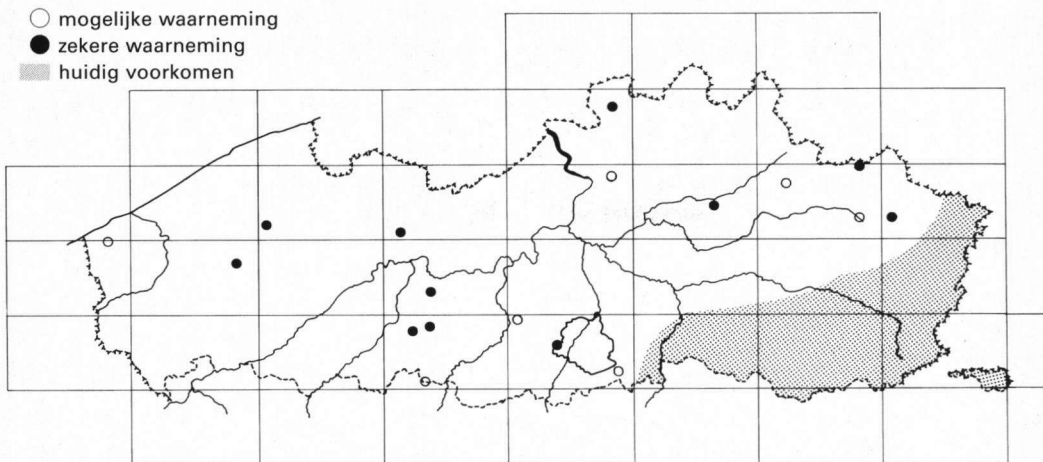
wilderde uitheemse soorten als Amerikaanse nerts of mink, wasbeer, wasbeerhond en beverrat, gaat de aandacht ook naar deze soorten.

In tegenstelling tot vele andere organismengroepen, zoals bv. vogels, libellen, hogere planten, mossen etcetera, bestaat in Vlaanderen relatief weinig traditie in het onderzoek naar zoogdieren. Zo vertoont de kennis over de verspreiding van inheemse marterachtigen grote hiaten en/of is zij gekenmerkt door grote onzekerheden. Over mogelijk actuele populatietrends (toename of afname) is nauwelijks enige concrete informatie voorhanden. Tegelijk ontbreekt het grotendeels aan inzichten, in Vlaamse context, in een aantal aspecten van de ecologie van de onderscheiden soorten, zoals terreingebruik, voedselspectrum, etcetera. Marterachtigen zijn daarbij goed bruikbare toetssoorten in de hedendaagse benadering van zowel ecosysteem- en landschapsbeheer als van ruimtelijke planning. Als (niet-vliegende) zoogdieren met een vrij groot leefgebied zijn zij bijvoorbeeld een belangrijke graadmeter inzake de versnipperingsproblematiek, als roofdieren staan zij aan de top van de voedselpiramide. Das, otter en boommarter zijn bovendien Rode-Lijstsoorten.

Concreet gaat het om wezel, hermelijn, bunzing, steenmarter, boommarter, das en otter. Omdat gemakkelijk verwisseling kan optreden met ontsnapte of ver-

Inzamelen

De mogelijkheden tot medewerking zijn meervoudig. Doel is enerzijds het cen-



Uit de (weinige) gegevens over het voorkomen van de steenmarter blijkt, dat deze soort ook in Vlaanderen aan een westwaartse opmars bezig is

traliseren van verspreidingsgegevens, anderzijds het inzamelen van dode dieren, voornamelijk in de hoedanigheid van verkeersslachtoffers (bejaging of andere vormen van opzettelijke doding zijn voor alle Vlaamse soorten verboden!). In een eerste fase wordt een onderzoeksperiode van drie jaar vooropgesteld.

Het inzamelen van dode dieren is daarbij zeer belangrijk, en gebeurt in samenwerking met het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (K.B.I.N.) te Brussel. Onderzoek op de kadavers kan heel wat bijkomende ecologische informatie leveren. Zo kan het voedselspectrum afgeleid worden door analyse van de maaginhoud; het geslacht, de leeftijd, de conditie en de voortplantingstoestand geven informatie over de bindingsgraad van het dier met de vindplaats (zwerfer of gevestigd, als essentieel onderscheid), er kunnen stalen genomen worden voor genetisch onderzoek, gewicht en afmetingen kunnen bepaald worden, infestatie met parasieten kan worden nagegaan, en... de soort kan met zekerheid worden bepaald. De ervaring leert inderdaad dat dit laatste absoluut niet overbodig is. Na sectie op de kadavers worden de balgen ter bewaring aan het K.B.I.N. overgemaakt.

Drie soorten medewerkers

Concreet kan op drie niveau's worden meegewerkt, als 'waarnemer' of 'melder' (1), als 'inzamelaar' of 'koerier' (2) en als 'stockeerder' (3).

Medewerking op niveau (1) is meteen en door eenieder mogelijk. Wie een dode marterachtige opmerkt, of weet heeft

van een waarneming, kan dit rechtstreeks doorgeven aan onderstaand adres. De bedoeling is evenwel binnen korte termijn een aantal meldingspunten, verspreid over Vlaanderen, te creëren via de medewerking op niveau (2). Rechtstreekse melding aan het IBW blijft uiteraard een vaste mogelijkheid.

Het inzamelen van verkeersslachtoffers onder de marterachtigen, zoals deze bunzing, vormt een belangrijk middel van onderzoek. *Foto Jaap Mulder*





Het onderzoek van het IBW moet onder andere duidelijkheid brengen in de huidige verspreiding van de steenmarter in Vlaanderen. Foto Jaap Mulder

Medewerking op niveau (2) betekent niet alleen het fungeren als lokaal centralisatiepunt van meldingen, waarbij een standaardmeldingsformulier wordt ingevuld, maar ook de bereidheid de gemelde verkeersslachtoffers te gaan ophalen en ze naar een lokale stockeerder (niveau (3)) te brengen.

Omdat het vervoeren van dode martenachtigen bij wet verboden is, dienen de koeriers een specifieke toelating te hebben. Een dergelijke vergunning, op naam, is via het IBW te bekomen. Voor hun verplaatsingen worden de koeriers tweemaandelijks verplaatsingsvergoedingen uitbetaald aan 7.60 Bfr/km. Frigoboxen, plastic-handschoenen en -zakken worden via het IBW ter beschikking gesteld.

Dit inzamelen van dode specimen blijft uiteraard beperkt tot kadavers die nog min of meer intact en vers zijn. Bij opmerkelijke meldingen (zeldzame soorten en/of vreemde vindplaatsen) wordt evenwel steeds ook een controle op het terrein uitgevoerd, en ongeacht de toestand van het kadaver een staal (een plukje haar volstaat meestal) verzameld.

Medewerking op niveau (3) betekent de bereidheid een kleine diepvriezer (circa 250 liter) bij zich te installeren om, in nauw contact met de lokale koeriers, te voorzien in lokale stockeringsmogelijkheid. De diepvriezers worden ter beschikking gesteld via het IBW. Stockeerdere

Soortenlijstje:

wezel
hermelijn
bunzing
steenmarter
boomarter
das
otter
Amerikaanse nerts (mink)
wasbeer
wasbeerhond
beverrat

te bekomen. Zij ontvangen een onkostenvergoeding voor het elektriciteitsverbruik van de diepvriezers ten bedrage van 2000 Bfr/jr. Het is duidelijk dat niveau (2) en (3) ook kunnen worden gecombineerd.

Oproep!

Zij die bereid zijn mee te werken op niveau (2) en/of (3) gelieven zo spoedig mogelijk contact op te nemen met ondergetekende. Voor medewerking op niveau (1) zal binnen afzienbare tijd een overzicht van koeriers en stockeerdere, in toevoeging aan onderstaand adres waar u vanaf heden terecht kunt, bekendgemaakt worden langs onderhavig kanaal. Met dank!



Koen Van Den Berge, AMINAL,
Instituut voor Bosbouw en
Wildbeheer, Gaverstraat 4, 9500
Geraardsbergen, tel 054/43 71 12,
fax 054/41 08 96 (B)